

sadat israelen

Sadaten inizatibak harriturik utzi du mundu osoa. Mundu osoa txunditurik gelditu da, bai: batzu pozik, eta haserre besteak.

Zerk sortzen du horren harridura handia?

Israelera joan da Sadat, Egiptoko Lehendakaria. Gutien uste zenean. Eta bake-usoarena eginenez joan ere. Ez gerra egitera, bakea sortzera bai-zik. Bake hori lortzeagatik Israelera joateko ere

prest dagoela esan zuen behin Sadatek. Etorzeko, erantzun zion Beginek Israeletik. Ba doala esan, eta han doa Sadat. Holaxe gertatu da. Ustekabean, itxuraz bederen. Derrefente, bapatean. Eta esan eta egin.

Hazilaren 19an Israelera iritsi zen Sadat, bidai-eguna aurreraturik. Eta israelarren lehen etsai hori, Knessetera joan zen, israelarren Parlamentura, hots Israelen nazio-bihotzera; Sadatek sabbata, juduen jai sakratua errespetatu egin nahi zuen; Sadat El-Aksa meskitara ere joan zen, otoitz egitera, hots, Arabiako erregeak "harrapatzaile sionistengandik Jerusalem liberatu ondoren eta orduan bakarrik" otoiztera joango zela esan zuen leku hartaraxe. Honetaraino ekintzak. Gero, hitzak.

Argi eta garbi mintzatu zen Sadat Israeleko Parlamentuan. Bien arteko, Egipto eta Israelen arteko bakerik bakarrik ez zuela onhartzan esan zion, palestinarrek beren nazio-izatea beren herrian behar dutela, eta Israelek gerran harrapaturiko lekuen itzultzea beharrezko dela. Baina Sadaten hitzok ez zuten inor mindu juduen artean. Izan ere, Egiptoko Lehendakaria Israeleko lurrera joatearen esanahiak hitzak oro indargabetu bezala egiten zituen. Sadat han egoteak zuen munta, ez honen hitzak.

Sadaten hitzak gorabehera, batzuen poza eta besteen haserre ere Egiptoko Lehendakaria Israelera joateagatik zen. Haizeak eramaten ditu hitzak, baina keinua hor gelditzen da. Gertatzen ari zena posible zenik sinets ezinik zebilen kaleko judua. Hogeita hamar urtetan lau gerratako etsai nagusia, bere Parlamentuan orain. Ez zen sinesterraza. Gertakari berri honen aurrean, euforiari eman zitzaion judua. Gezurra zirudien, baina egia zen: egiptiar soldaduen aurka burrukatu den Israeleko armadari errebista pasatzen Sadat ikustea ez daiteke egunero gerta.

Haserre sutan erretzen ari ziren beste batzu. Bisita honetan israeldarrek garai berri baten hasera ikusten bitartean, arabiartasunaren azkena ikusten zuten haien etsaiek, arabiarrek. Lau gerra, arabiartasunaren izenean egindako lau gerra, kolpe batez desbaliotu egin ditu Sadatek, zioten. Traidore deitu zion Libyak Sadati. Damaskon, Assaden ordenuz, hilkanpaiak jo zituzten, elizkizun bereziak egin, eta bandera erdira jaitsi zuten, Sadaten bisita zela eta. Palestinarrak, noski, kontra jarri zaizkio, gehien gal dezaketenak beraik baitira. Egipton bertan ere ez dira denak bat etorri. Gobernu krisia gertatu da: atzerri-arazoetarako Ministriak utzi egin du kargua, eta honen ondorengo hautatu berriak ere bai.

Pozean bezala haserrean, Sadaten Israelera joatea balioztatzean, ez da inor enganiatu. Sadaten bisitak zer adierazten zuen denek zekiten ongi: Israel nazioa bezala haintzat hartzen zuela. Horregatik poztu ziren hainbeste juduak, eta horregatik haserratu arabiarrek. Errealista aldetik jokatu nahi izan du Sadatek: hala nahi edo ez, "entidad sionista" edo dena delako hori hor dagoela ikusi du

Sadat eta Begin

Sadatek, lau gerraren ondorioz, eta gerraz gerra edo beti ukatzen ibili beharrean, haintzakotzat hartzea hobe dela pentsatu du.

Eta, ondorioz, elkarrizketara jo du. Gainerako herri arabiarrekin horretarako kontatu gabe. Hor dago koxka. Zirt-zart eginez, gertakariaren aurrean utzi nahi izan ditu bere lagunak. Hauek berehalaxe erreakzionatu dute. Hitzez, haseran; eta gero, Tripolin, harreman diplomatikoak hautsiz batzuk. "Zapuzketa Biltzarre" deituriko horretan bildurik egon dira Abenduaren haseran zenbait arabiar herri. Palestinarrak aparte, gogorrenak Irak, Syria eta Libya izan dira. Eta, esan bezala, diplomazi harremanak hausteraino joan dira. Baina, dirudie-nez, nahiko haustura formala da hori berori ere. Sadati buruz har daitekeen jokabidean gorabehera asko izan da. Palestinarrak berak ere ez datoz bat. OLPeko Buruak, Yasser Arafatek hauzia elkarrizketaren bidez konpontzearen aldeko litzateke. Ez hola Habasch beste gidaria: heriotz sententzia izenpetu duela honekin Sadatek esan du honek. Eta palestinarrek sekula baino gogorrago joko dutela. Tripolikoaren ondoren, Egipto ez da kokildu, kontrara baizik. 21 herri eta ez lau dira arabiarrek pentsatzen bide da Sadatek.

Gerta zitekeenaren berri ba zuen Sadatek. Bistan da. Eta hala ere urrats hori eman egin zuen. Zergatik?

Ez noski, besterik gabe, bien artean., Israel eta Egiptoren artean halebria, bate-itun bat eginez, Ekialde Hurbil horretan bake osoa loratuko zela-koan. Egipto eta Israel baino berri gehiago dago hor nahasirik, eta denekin kontatu beharra, beraz. Prozesu baten hasera izan liteke, hori bai. Baina herronka arriskutsuegia ez ote den Sadatek egiten zuena. Bai baitzekien arabiarrek kontra izango zituela, islaturik gelditu zitekeela, lagunak gabe. Probetxu handiagoaren atzetik ibiliko da Sadat.

Egipto bertako arrazoiengandik baino areago, Carter-en Gobernuak bultzatuta joan dela Sadat Israelera dioenik ere ba da. Estatu Batuetako Enbaxadaria tartean ibilia dela, hori gauza jakina da. Diotenez, Carterek premiazko du, arrakasta handi bat behera doan bere irudi publikoa aldatzeko. Ekialde Hurbileko hauze baino hoberik zein? "Pax americana" litzateke beraz hemen inposatuko litzatekeena. Ez dateke bakerik hoberena.

Beste batzuren ustez, Sadaten kontseilari eta arabiar aztertzaile batek esan duenez, Sadat Israelera joan Egipto behin betirako gosetik eta gerratik libratzeko joan da. Hogeita hamar urtetan, lau gerra mantentzea odolhuste jasangaitza da nazio bantentzat. Ezin daiteke ahantz kreditu militarrek nazio-ko moltsaren o/o 53 hartzen duela Egipton. Ikaragarri da. Bakea, beraz, nahitaezkoa du, nazioa aurreratzeko asmotan inbertsio arazoizko eta planifikatuak egin nahi baditu. Sadaten jokabidearen azpiko asmoa honetan datzake askoren ustetan. Sadat, gainera, 1978.eko urtean gerra berri bat izango zela komentaturik omen dago. Ba dira besterik uste dutenak ere, eta horien artean Israel-eko militar zenbait, halebria, Sadaten bidaiari hau israeldarrak distradi eta fida daitezen dela, eta Sadat bera ezkutuan gerra prestatzen ari den bitartean uste dutenak.

Dena den, gauza pare bat aski argi dagoela dirudi. Alde batetik, Sadaten ausardia: "courage politique remarquable" bezala ikusi du Pierre Mendès-France politika aztertzaileak. Bakerako urrats garrantzizko bat izan daiteke. Baina kondizio zenbaitekin. Lehenengo eta bat: Egiptok Israel-ekin egin duen gauza bera egin beharko luke honek palestinarrekin: nazio bezala onhartu halebria. Honetan dantzaz hauririk larriena.

joan mari torrealday